

Седиментологията днес и утре

От 24 до 26 април 1989 г. в Будапеща (Унгария) се проведе Десетият регионален симпозиум по седиментология, организиран от Международната асоциация на седиментолозите (ИАС) и Унгарското геологическо дружество. В две секции бяха изнесени 117 научни доклада и представени 40 постера. Преди и след симпозиума имаше организирани по четири седиментоложки тематични екскурзии в Унгария (от 1 до 3 дни).

В симпозиума взеха участие 271 делегати от 25 страни: Австрия 4, Белгия 1, България 3, Канада 1, Китай 2, Куба 1, Чехословакия 6, Дания 6, Египет 1, Англия 7, Франция 9, ГДР 9, ФРГ 5, Индонезия 1, Ирландия 1, Италия 20, Холандия 4, Полша 7, Испания 14, Швейцария 7, Тунис 1, САЩ 1, СССР 17, Югославия 7, Унгария 123 и други. Симпозиумът беше открит от Председателя на оргкомитета В. Данк (Унгария), а Президентът на ИАС проф. Х. Фюхтбауер произнесе встъпително слово. На заключителното заседание (26 април) се изказа Я. Хаас от оргкомитета, а проф. Х. Фюхтбауер изрази благодарност за добрата организация на унгарската страна и закри Десетия регионален симпозиум.

Тематиката на симпозиума беше седиментоложка. Докладите могат да се групират по 15 теми, както следва: тетиски юрски скали-6; неогенски типове скали-16; карбонатни скали, типове, фацисии, диагенеза-11; строматолити-2; рифове-3; пелагични скали-6; себхи и евапорити-8; барове, подморски делти, каньони и конуси-13; флиш и турбидити-5; вулканокластична седиментация-1; кремъчни скали-1; седиментни пирити-1; фосфорити-3; глинести минерали и боксити-4; въглища и нефт-2. Голямото количество доклади, посветени на карбонатни скали (11) и на неогенски типове скали (16), е свързано с масовото участие на унгарските седиментолози в симпозиума. Многого доклади (13) върху каньони, делти и конуси са укаване за участие на много специалисти по морска геология и океанология или изследване на палеоанализи.

На симпозиума беше прожектиран цветен научен филм с автори Ц. Равен и А. Серро от Френския петролен институт и на тема „Гравитачни утайки“. Търсенето на нефт и природен газ демонстрира голямото значение на дълбоководните конуси. Тези седиментни тела са резултат предимно на явления на ремобилизация на утайки (материали), които преди това са били отложени на края на континенталните ръбове. Филмът прави опит за сравнение на различни „сеизмични фацисии“ с такива от теренни изследвания, за да подобри интерпретациите на „сеизмичните фацисии“ и дълбоководните конуси в разкритията. Експерименталните потоци ни помагат да постигнем по-добро разбиране на процесите, включени в натрупването на гравитачни утайки и тяхното суперпозиционно разпределение. В дълбокоморските обстановки сеизмичните проучвания открива наличието на крупни седиментни тела, изградени от много различни фацисии, които не бяха намерени преди това в разкритията. Това поставя проблема за разбирането на седиментните тела, както и на проксималните и дисталните зони в тях. Филмът може да се купи от Френския институт по петрола във Франция във видеокасети или 16 mm, на английски или френски език.

На 26 април беше проведено заседание с дискусии върху съвременни постижения и перспективи в седиментологията. Дискусията ръководи президентът на ИАС проф. Х. Фюхтбауер. Бяха поставени на дискусии няколко седиментоложки проблема. По всеки проблем Х. Фюхтбауер правеше кратко встъпление. Отделни специалисти правеха подробни тезисни изложения по тези проблеми. Други пък направиха бележки или изказаха становища по встъплението, изложението или проблема.

Проблемът за карбонатните скали беше дискутиран от М. Тукер във всички аспекти: отлагане на карбонатни минерали, състав, структури и текстури на минералите, трансформация на арагонита в калцит, диагенеза на високомагнезиалния калцит с образуване на калцит и процеси на доломитизация, компакция на карбонатните утайки, прекристализация на калцита и доломита; седиментни обстановки на карбонатоотлагане — себхи, лагуни, плиткоморски обстановки, дълбокоморски хемипелагични обстановки, еволюция на процесите и карбонатоотлагането във времето и геоложката история на Земята.

Проблемът за цикли и цикличност беше дискутиран от П. Боер също в различни аспекти: денонощни цикли, сезонни цикли, годишни цикли, вековни цикли и геострични цикли, свързани с температурни, климатични, космически и други причини. Бяха показани и дискутирани лентачни глинни, флишки ритми, въгленосни циклотеме, седиментационни цикли, геодинамични цикли и други.

Проблемът за анализ на седиментационните басейни беше дискутиран от Х. Ридинг също от различни гледни точки. Изтъкнато беше значението на индикатори — елементи, седиментни минерали, седиментни скали, вертикални седиментни последователности, латерални седиментни последователности с фашиални зони и седиментни ансамбли (формации, геоконплекси); индикаторни структури и текстури,

ориентировка на зърна, литокласти (имбрикации) и други важни за определяне палеотеченията и палеодинамиката в басейните; важно значение имат ориентираните (полярни) текстури също за изследване на палеотеченията в басейните; белези за определяне на батиметрията на басейните; разпознаване на седиментни обстановки в басейните и тяхното пространствено-времево разпределение; интерпретиране на типа и развитието на басейните; басейните като палеогеодинамични обстановки и значението им за палеогеодинамичната еволюция на земната кора.

Б. Будойн дискутира проблема за литификацията (компакцията) на утайките. Х. Фюхтбауер се спира на проблема за диагенезата на пясъчниците, както и на отделни аспекти на седиментологията в бъдеще. Отделните типове седиментни скали, като фосфорити, боксити, железни руди, въглища, нефт и газ, евапорити, и други бяха дискутирани по отношение на състав и генезис, а също като важни седиментни минерални суровини за промишленото (икономическо) развитие на отделните страни и в световен мащаб. Изказано беше пожелание в бъдеще да се развива промишлената седиментология.

Проф. Х. Ридинг направи изложение върху организационното състояние на Международната асоциация на седиментолозите (ИАС). Той се спира на перспективното развитие на асоциацията, членството в нея, спусването на списание Седиментология (орган на асоциацията) и абонамента за списанието. Той се спира също на следващите регионални симпозиуми и седиментоложки конгреси (Англия, 1990 г.), като изтъкна, че е желателно провеждането на ежегодни регионални (американски и европейски) симпозиуми. Според него регионалните симпозиуми е желателно да се организират по-често в социалистически страни, тъй като западните учени посещават лесно тези мероприятия, докато симпозиумите в западни страни не се посещават масово от специалисти от социалистическите страни предимно по финансови причини. Бюрото на асоциацията изрази становище, че ще подкрепи едно евентуално предложение от българска страна за организиране на един регионален симпозиум в България през следващите години.

Тезисите на докладите от симпозиума са отпечатани на английски език в том „Абстракти“, издаден от Унгарския геологически институт (Будапеща, 1989, 277 с.). В този том са включени осем абстракта на български доклади: В. Велев, В. Георгиев, Е. Кожухаров и В. Георгиев, И. Начев и Ч. Начев, Н. Рускова, А. Султанов, В. Цветкова и С. Чочов и С. Шанов.

В работата на симпозиума взеха участие трима български делегата: И. Начев, Б. Петров и А. Султанов. И. Начев и А. Султанов изнесоха доклади. И. Начев беше съпредседател на едно от секционните заседания.

Регионалните симпозиуми на ИАС са изключително делови и полезни. Желателно е българските седиментолози да участвуват редовно и активно в симпозиумите и конгресите на ИАС. През септември 1990 г. в Нотингам, Великобритания, ще се проведе Тринадсетият международен седиментоложки конгрес. Желателно е българските седиментолози да организират поне един от следващите регионални симпозиуми на ИАС.

Д-р г-н И. К. Начев

Съобщение (циркуляр № 2)

Българското геологическо дружество (БГД) и секция Геолого-географска при Съюза на научните работници (СНР) в България организират IX научна конференция на тема „Алпийска палеогеодинамика и еволюция на България“.

Конференцията ще се проведе на 30 и 31 октомври 1990 г. в София. Желателно е да участвуват с доклади да направят писмени заявки с автор (автори) и точно название на доклада, като се съобразят и с примерния тематичен план на конференцията, който е публикуван в Списанието на БГД, 1989, 50, 2, с. 138 (циркуляр 1). Докладите да се заявят най-късно до 1 юни 1990 г. Обемът на докладите е до 15 машинописни страници, включително литература и графика. В напълно завършен вид докладите да се представят в срок до 1 октомври 1990 г. на председателя на организационния комитет—И. К. Начев, Геологически институт. Графиките (фигурите) до 5 броя да не бъдат по-големи от размера на една машинописна страница (30×21 см). Регламентът за изложение е 20 минути, а за дискусии — 10 минути. БГД не поема ангажимент за публикуване на докладите.

Коригираният примерен тематичен план е върху алпийската палеогеодинамика и еволюция на България. Концепции за алпийската еволюция на България. Алпийски етапи и палеогеодинамика: триас (248—213 млн. г.): седиментни обстановки, магматизъм, тектонски събития; хетанж-бат (213—169 млн. г.): седиментни обстановки, палеомагнетизъм, тектонски събития; калов-алб (169—105 млн. г.): седиментни обстановки, палеомагнетизъм, тектонски събития; алб-мастрихт (105—65 млн. г.): седиментни обстановки, магматизъм, палеомагнетизъм, тектонски събития; палеоген (65—24,6 млн. г.): седиментни обстановки, магматизъм, палеомагнетизъм, тектонски събития; неоген-кватернер (24,6—6 млн. г.): седиментни обстановки, магматизъм, тектонски събития. Съвременен строеж и геодинамика: дълбочинен строеж, сеиз-